

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

RADA EVROPY

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

PÁTÁ SEKCE

VĚC FEŠAR proti ČESKÉ REPUBLICE

(stížnost č. 76576/01)

ROZSUDEK

ŠTRASBURK

13. listopadu 2008

Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v článku 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.

Rozsudek je v autentickém anglickém znění publikován na internetových stránkách Evropského soudu pro lidská práva v databázi HUDOC (www.echr.coe.int). Pořízený úřední překlad do českého jazyka není autentickým zněním rozsudku.

Ve věci Fešar proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (pátá sekce), zasedající v senátu ve složení

Rait Maruste, *předseda*,

Karel Jungwiert,

Volodymyr Butkevych,

Renate Jaeger,

Mark Villiger,

Isabelle Berro-Lefèvre,

Zdravka Kalaydjieva, *soudci*,

a Claudia Westerdiek, *tajemnice sekce*,

po poradě konané dne 14. listopadu 2008,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat uvedeného dne:

ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno stížností (č. 76576/01) směřující proti České republice, kterou dne 20. července 2001 podal Soudu český občan pan Jaromír Fešar („stěžovatel“) na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“).

2. Stěžovatele zastupuje pan K. Kapias, advokát se sídlem v Ostravě. Českou vládu („vláda“) zastupuje její zmocněnec pan V. A. Schorm z Ministerstva spravedlnosti.

3. Stěžovatel napadá zejména délku své vazby v průběhu soudního řízení a délku řízení před Ústavním soudem, který měl rozhodnout o zákonnosti pokračování vazby.

4. Senát bývalé druhé sekce Soudu rozhodl částečným rozhodnutím ze dne 15. listopadu 2005 o odkladu projednávání námitek týkajících se délky vazby stěžovatele a délky řízení o zákonnosti jeho vazby a ve zbývajících částech prohlásil stížnost za nepřijatelnou.

5. Dále podle článku 29 odst. 3 Úmluvy rozhodl projednat odůvodněnost a přijatelnost stížnosti současně.

6. Dne 1. dubna 2006 byla věc přidělena páté sekci v novém složení (článek 25 odst. 1 a článek 52 odst. 1 jednacího řádu Soudu).

SKUTKOVÝ STAV

I. OKOLNOSTI PŘÍPADU

7. Stěžovatel se narodil v roce 1965, bydliště má v Bayreuthu v Německu.

A. Trestní řízení vedené proti stěžovateli

8. Dne 22. května 1996 byl stěžovatel obviněn z pokusu trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 8 odst. 1, § 10 odst. 1 písm. b) a § 148 odst. 1 a odst. 2 písm. c) trestního zákona.

9. Dne 27. března 1997 byla na stěžovatele a dalších osm osob, včetně J. R., podána obžaloba.

10. Již dne 28. dubna 1997 bylo nařízeno hlavní líčení před Okresním soudem v Ostravě na červenec 1997. Hlavní líčení se konalo ve dnech 1. až 8. července 1997 a dále pak dne 17. července 1997. Stěžovatel v průběhu hlavního líčení dne 3. července 1997 prohlásil, že se odmítá účastnit dalších hlavních líčení a ta následně pokračovala v jeho nepřítomnosti. Z důvodu podivného chování stěžovatele v průběhu tohoto hlavního líčení dne 3. července 1997 a s ohledem na záznam o úrazu stěžovatele, ke kterému došlo dne 3. července 1997 ve vazební věznici, a na záznam ze dne 4. července 1997 o použití donucovacího prostředku vůči stěžovateli ve vazební věznici z důvodu jeho agresivity, si soud vyžádal zprávu vězeňského lékaře vazební věznice. Lékař věznice v této zprávě konstatoval, že stěžovatel nebyl schopen účasti na hlavním líčení. Ukázalo se jako nezbytné provést psychologické a psychiatrické vyšetření stěžovatele a vězeňský lékař nedoporučil, aby se stěžovatel účastnil dalšího hlavního líčení. Z tohoto důvodu byla trestní věc stěžovatele a obžalovaného J. R. dne 7. července 1997 vyloučena k samostatnému projednání a rozhodnutí.

11. Dne 22. července 1997 byl stěžovatel přemístěn do vězeňské nemocnice, odkud byl dne 4. září 1997 převezen zpět do vazební věznice.

12. Dne 20. srpna 1997 krajský soud předložil trestní věc stěžovatele a J. R. Vrchnímu soudu v Olomouci za účelem rozhodnutí o stížnosti krajského státního zástupce, jež se týkala mimo jiné vazby spoluobžalovaného J. R. během soudního řízení. Předseda senátu krajského soudu požádal vrchní soud o zapůjčení spisu za účelem vyhotovení kopie spisového materiálu pro vyloučenou trestní věc stěžovatele a J. R. Podle vlády byl spis krajskému soudu zapůjčen dne 28. listopadu 1997. Z uvedeného plyne, že v době od 20. srpna do 28. listopadu 1997 neměl krajský soud k dispozici příslušný spis.

13. Dne 19. prosince 1997 Krajský soud v Ostravě trestní věc stěžovatele a J. R. postoupil okresnímu soudu jako soudu věcně a místně příslušnému.

14. Dne 18. května 1998 uznal okresní soud stěžovatele vinným ze spáchání trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby a odsoudil ho k 18 měsícům odnětí svobody. Ve stejný den byl stěžovatel propuštěn z vazby.

15. Dne 13. srpna 1998 zamítl krajský soud odvolání stěžovatele proti rozsudku okresního soudu.

16. Dne 2. září 1998 rozhodl okresní soud o započtení doby, kterou stěžovatel strávil ve vazbě v přípravném řízení, do uloženého trestu.

B. Usnesení o vzetí stěžovatele do vazby během soudního řízení

17. Stěžovatel byl vzat okresním soudem do vazby z důvodů uvedených v § 67 písm. b) trestního řádu (dále jen „tr. ř.“) dne 23. května 1996 s tím, že vazba se započítávala ode dne 22. května 1996. Podle soudu existovalo nebezpečí, že by stěžovatel mohl ovlivňovat svědky nebo spoluobviněného.

18. Krajský soud dne 24. června 1996 usnesení o vzetí do vazby potvrdil s tím, že vazba stěžovatele byla nutná mimo jiné za účelem jeho konfrontace s J. R., výslechu svědků a nakonec konfrontace svědků se spoluobviněným. Soud tedy rozhodl, že v této fázi řízení byla vazba stěžovatele důvodná podle § 67 písm. b) tr. ř.

19. První žádost stěžovatele o propuštění z vazby byla okresním soudem dne 17. července 1996 zamítnuta s konstatováním, že i nadále trvaly důvody vazby podle § 67 písm. b) tr. ř. Okresní soud konstatoval, že budou vyslýchány další osoby, čemuž nasvědčoval

obsah provedené konfrontace mezi stěžovatelem a J. R. I nadále existovala obava, že by stěžovatel ovlivňoval svědky ve svůj prospěch.

20. Stížnost stěžovatele proti uvedenému usnesení podaná dne 1. srpna 1996 byla krajským soudem zamítnuta dne 26. srpna 1996.

21. Dne 30. října 1996 rozhodl okresní soud o propuštění stěžovatele z vazby na základě jeho žádosti podané dne 24. září 1996. Dne 26. listopadu 1996 krajský soud na základě stížnosti Krajského státního zastupitelství v Ostravě rozhodnutí okresního soudu zrušil. Dle názoru krajského soudu i nadále trval důvod vazby dle § 67 písm. b) tr. ř., jenž vyplýval z možnosti ovlivňování dosud nevyslechnutých svědků, a rovněž existovalo nebezpečí možného ovlivňování spoluobviněného.

22. Dne 23. října 1996 krajské státní zastupitelství navrhlo prodloužení vazby stěžovatele vzhledem k tomu, že vazba končila ke dni 22. listopadu 1996 a věc nebylo možné pro její rozsah skončit.

23. Rozhodnutí okresního soudu ze dne 5. listopadu 1996, jímž byl zamítnut návrh krajského státního zastupitelství, napadlo krajské státní zastupitelství dne 8. listopadu 1996 stížností. Dne 26. listopadu 1996 krajský soud této stížnosti vyhověl, usnesení okresního soudu zrušil a vazbu stěžovatele dle § 71 odst. 2 tr. ř. prodloužil do 26. ledna 1997.

24. Dne 16. ledna 1997 okresní soud na návrh krajského státního zastupitelství ze dne 7. ledna 1996 prodloužil vazbu stěžovatele do 27. března 1997 se závěrem, že stále existuje obava, že stěžovatel bude ovlivňovat svědky. Dne 17. února 1997 krajský soud zamítl stížnost stěžovatele podanou dne 22. ledna 1997 proti usnesení okresního soudu s odkazem mimo jiné na složitost případu.

25. Dne 6. března 1997 vyhověl okresní soud žádosti stěžovatele ze dne 24. února 1997 a rozhodl o jeho propuštění z vazby. Okresní soud uvedl:

„Po přezkoumání žádosti obviněného, stanoviska státního zástupce a ... vyšetřovacího spisu došel soud k závěru, že vazební důvody ... pominuly. Obviněný ... je stíhán pouze pro jeden [skutek] , ... byly provedeny potřebné vyšetřovací úkony a dne 24. února 1997 bylo vyšetřování ukončeno ... V průběhu vyšetřování nebyly zjištěny jakékoliv skutečnosti, které by prokazovaly nebo které by nasvědčovaly tomu, že se obviněný ... pokusil působit na svědky nebo spoluobviněné nebo se pokusil jinak mařit objasňování skutečností, které jsou podstatné pro trestní stíhání. Není tedy nadále dána původní obava ve smyslu § 67 písm. b) [tr. ř.] a vzhledem k tomu, že nevyvstaly ani jiné důvody vazby, bylo rozhodnuto o propuštění obviněného z vazby ...“

26. Dne 24. března 1997 krajský soud na základě stížnosti krajského státního zastupitelství ze dne 12. března 1997 usnesení okresního soudu zrušil a nařídil, že stěžovatel má být ponechán ve vazbě. V usnesení uvedl, že:

„Proti usnesení okresního soudu, jímž byl obviněný propuštěn z vazby na svobodu, podal stížnost krajský státní zástupce v Ostravě s tím, že nadále trvají u obviněného vazební důvody podle § 67 písm. b) tr. ř. neboť i nadále trvá obava, že by obviněný na svobodě ovlivňoval svědky resp. spoluobviněné, kteří dosud nebyli vyslechnuti soudem a navíc ještě doposud nebyl zjištěn pobyt důležitého svědka.“

27. Dne 7. května 1997 krajský soud zamítl další stěžovatelovu žádost o propuštění z vazby podanou dne 5. května 1997. Dne 29. května 1997 pak vrchní soud zamítl stěžovatelovu stížnost ze dne 13. května 1997 proti rozhodnutí krajského soudu.

28. Dne 18. září 1997 zamítl krajský soud stěžovatelovu žádost o propuštění z vazby podanou dne 28. srpna 1997. Dne 22. října 1997 vrchní soud zamítl následnou stěžovatelovu stížnost ze dne 23. září 1997 proti usnesení krajského soudu.

29. V rámci postoupení věci okresnímu soudu (viz § 11 výše) se krajský soud z vlastního podnětu podle § 72 odst. 1 tr. ř. zabýval otázkou, zda nadále trvají důvody

stěžovatelovy vazby, a rozhodl o jeho ponechání ve vazbě. Dne 5. ledna 1998 podal stěžovatel proti tomuto rozhodnutí stížnost, kterou vrchní soud dne 22. ledna 1998 zamítl.

30. Dne 20. února 1998 podal stěžovatel žádost o propuštění, kterou okresní soud dne 19. března 1998 zamítl. Stěžovatelovu stížnost proti tomuto rozhodnutí krajský soud dne 25. března 1997 rovněž zamítl.

31. Dne 27. dubna 1998 vrchní soud nevyhověl žádosti okresního soudu ze dne 9. dubna 1998 o prodloužení stěžovatelovy vazby podle § 71 odst. 3 tr. ř. na dobu delší než dva roky, a to o čtyři měsíce, tj. do 22. září 1998.

32. Dne 18. května 1998 byl stěžovatel na vlastní žádost podanou dne 15. dubna 1998 propuštěn z vazby.

C. Řízení o stěžovatelově ústavní stížnosti

33. Dne 14. dubna 1997 podal stěžovatel k Ústavnímu soudu ústavní stížnost proti usnesení krajského soudu ze dne 24. března 1997. V ústavní stížnosti mimo jiné tvrdil, že pro ponechání ve vazbě nebyly dány žádné důvody.

34. Dne 9. května 1997 byly krajský soud a krajské státní zastupitelství vyzvány k vyjádření k ústavní stížnosti. Vyjádření krajského soudu bylo předloženo dne 28. května 1997, vyjádření krajského státního zastupitelství dne 13. června 1997.

35. V následujícím období Ústavní soud v pravidelných intervalech vyzýval obecné soudy k zapůjčení spisového materiálu. Ze spisu Ústavního soudu vyplývá, že výzvy k zapůjčení spisového materiálu či k předložení informací, kde se spisový materiál nachází, byly učiněny ve dnech 5. srpna, 2. září, 10. prosince 1997, 25. března, 9. dubna, 7. května, 21. května, 18. června, 2. července, 2. října, 26. října 1998, 19. ledna, 9. června, 4. listopadu 1999, 21. června, 7. července a 24. srpna 2000.

36. Dne 30. ledna 2001 dospěl Ústavní soud k závěru, že ponechání stěžovatele ve vazbě podle § 67 písm. b) tr. ř. bylo důvodné. Uvedl však, že krajský soud své usnesení ze dne 24. března 1997 dostatečně neodůvodnil, a porušil tak stěžovatelovo právo na spravedlivý soudní proces zaručené článkem 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právo na svobodu podle článku 5 odst. 1 Úmluvy. Usnesení krajského soudu proto zrušil.

II. PŘÍSLUŠNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVO

Trestní řád (ve znění účinném v rozhodné době)

37. Podle § 67 písm. b) a c)* smí být obviněný vzat do vazby jen tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání nebo že vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil.

38. Podle § 71 odst. 2 může vazba trvat jen nezbytně nutnou dobu. Jestliže by vazba v přípravném řízení přesáhla šest měsíců a propuštěním obviněného na svobodu by mohlo být zmařeno nebo ztíženo dosažení účelu trestního řízení, může o dalším trvání vazby do jednoho roku rozhodnout soudce a nad tuto lhůtu, nejvýše však do dvou let, může rozhodnout senát.

* Pozn. překl.: Doplněno písmeno c).

39. Podle § 71 odst. 3 vazba v řízení před soudem spolu s vazbou v přípravném řízení nesmí trvat déle než dva roky. Pokud nebylo možné pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů trestní stíhání v této lhůtě skončit a propuštěním obviněného na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního řízení, může o dalším trvání vazby na nezbytně nutnou dobu rozhodnout vrchní soud.

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 5 ODS. 3 ÚMLUVY

40. Stěžovatel namítá, že délka vazby v přípravném řízení byla v rozporu s požadavkem na přiměřenou lhůtu. Odvolává se při tom na článek 5 odst. 3 Úmluvy, který zní:

„Každý, kdo je zatčen nebo jinak zbaven svobody v souladu s ustanovením odstavce 1 písm. c tohoto článku, (...) má právo být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn během řízení. Propuštění může být podmíněno zárukou, že se dotyčná osoba dostaví k přelíčení.“

A. Přijatelnost

41. Vláda tvrdí, že stěžovatel nepodal svoji stížnost k Soudu v šestiměsíční lhůtě stanovené v článku 35 odst. 1 Úmluvy. Uvádí, že stěžovatel byl z vazby propuštěn dne 18. května 1998, zatímco stížnost podal až dne 20. července 2001 a opakovaně dne 27. září 2002.

42. Stěžovatel s tímto tvrzením vlády nesouhlasí.

43. Soud je toho názoru, že stěžovatel byl sice držen ve vazbě do 18. května 1998 (viz § 32 výše), avšak konečným rozhodnutím ve smyslu článku 35 odst. 1 Úmluvy v otázce délky jeho prodloužené vazby podle článku 5 odst. 3 Úmluvy byl nález ze dne 30. ledna 2001, kterým Ústavní soud na základě stěžovatelovy ústavní stížnosti proti usnesení krajského soudu ze dne 24. března 1997, jímž bylo rozhodnuto o ponechání stěžovatele ve vazbě, toto usnesení zrušil a rozhodl, že došlo k porušení stěžovatelových práv podle článku 5 odst. 1 Úmluvy (viz § 26, 33 a 36 výše). Soud proto dospěl k závěru, že nález Ústavního soudu měl bezprostřední význam pro stěžovatelovu námitku ohledně nepřiměřené délky vazby. Námitku vlády je proto nutno zamítnout. Soud dále konstatuje, že tato stížnost není zjevně neopodstatněná ve smyslu článku 35 odst. 3 Úmluvy a že není zjevně nepřijatelná ani z žádného jiného důvodu. Proto musí být prohlášena za přijatelnou.

B. Odůvodněnost

1. Relevantní období

44. Stěžovatelova vazba trvala od 22. května 1996, kdy byl stěžovatel zatčen pro podezření ze spáchání trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (viz § 17 výše), do 18. května 1998, kdy byl propuštěn na svobodu (viz § 32 výše). Relevantní období tedy trvalo téměř dva roky.

2. Přiměřenost délky vazby

(a) Tvrzení účastníků řízení

45. Vláda tvrdí, že postup při prodloužení stěžovatelovy vazby i postup v souvislosti s jeho žádostmi o propuštění z vazby byl v souladu se zákonem. Soudy byly většinou toho

názoru, že existuje reálné nebezpečí, že by stěžovatel v případě svého propuštění ovlivňoval svědky, kteří ještě nebyli soudem vyslechnuti, případně i spoluobviněného J. P., a tím by mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání.

46. Samotné trestní řízení sice nebylo nijak zvlášť složité, avšak případ komplikoval fakt, že spolu se stěžovatelem bylo stíháno osm dalších osob. Kromě toho stěžovatel podal mnoho žádostí o propuštění z vazby na svobodu a navíc důsledně využíval možnost podávat opravné prostředky. Podle vlády byl stěžovatelův právní zástupce dvakrát vyzýván k odstranění vad plné moci. Po vyškrtnutí právního zástupce ze seznamu advokátů bylo třeba poskytnout stěžovateli přiměřenou lhůtu k volbě jiného právního zástupce. Uvedené skutečnosti zapříčinily prodlevu v řízení v délce asi čtyř měsíců. Vláda také podotýká, že se řízení prodloužilo z důvodu zdravotního stavu stěžovatele, neboť ten do 4. září 1997 pobýval ve vězeňské nemocnici a jeho trestní věc musela být vyloučena k samostatnému projednání.

47. Podle vlády postupovaly vnitrostátní orgány ve všech fázích řízení „se zvláštní péčí“. Krajský soud předal věc okresnímu soudu až dne 19. prosince 1997, neboť od 20. srpna do 28. listopadu 1997 neměl trestní spis k dispozici (viz § 12 a 13 výše).

48. Stěžovatel argumentuje, že délka jeho vazby v řízení před soudem byla v rozporu s požadavky kladenými článkem 5 odst. 3 Úmluvy, že vnitrostátní úřady v průběhu řízení neprojevily žádnou „zvláštní péči“ a že měl být během soudního řízení propuštěn z vazby. Vláda dodává, že v následujícím období Ústavní soud v pravidelných intervalech vyzýval obecné soudy k zapůjčení spisového materiálu. Část spisového materiálu mu byla zapůjčena až dne 31. srpna 2000, kompletní spisový materiál pak dne 29. září 2000. Uvedené bylo způsobeno tím, že trestní věc se týkala devíti obžalovaných, kteří podávali prostředky nápravy proti rozhodnutím soudů, pročež spis neustále putoval mezi soudy různých stupňů. Rovněž muselo být pravidelně rozhodováno o vazbách obžalovaných. Spis byl po určitou dobu připojen k trestním spisům týkajícím se trestního stíhání stěžovatele v jiných trestních věcech.

3. Hodnocení Soudu

(a) Obecné principy

49. Soud připomíná, že obecné principy týkající se práva „být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn během řízení“ zaručeného článkem 5 odst. 3 Úmluvy formuloval v celé řadě svých dřívějších rozsudků (viz mimo jiné *Kudla proti Polsku* [velký senát], č. 30210/96, § 110 a násl., ESLP 2000-XI; a *McKay proti Spojenému království* [velký senát], č. 543/03, § 41-44, ESLP 2006-X, s dalšími odkazy).

(b) Aplikace výše uvedených principů na projednávanou věc

50. Soud konstatuje, že orgány argumentovaly existencí důvodného podezření, že se stěžovatel dopustil trestného činu, z něhož byl obviněn, a nebezpečím, že by mohl ovlivňovat svědky a spoluobviněné, a zasahovat tak do vedení řízení. Tyto důvody opakovaně uvedly ve všech svých rozhodnutích. Krajský soud dále poukazoval na složitost trestního řízení (viz § 24 výše), což však vláda zpochybňuje (viz § 46 výše).

51. Soud připouští, že podezření ze spáchání trestného činu a nutnost zajistit řádný průběh řízení zpočátku mohly ospravedlňovat setrvání stěžovatele ve vazbě. Tyto důvody však časem ztratily na naléhavosti a nelze jimi zdůvodnit skutečnost, že stěžovatelova vazba trvala celkem téměř dva roky (viz *mutatis mutandis Malik proti Polsku*, č. 57477/00, § 45, 4. dubna 2006). Ústavní soud navíc rozhodl, že usnesení krajského soudu ze dne 24. března 1997, kterým bylo rozhodnuto o ponechání stěžovatele ve vazbě (viz § 36 výše), nebylo dostatečně odůvodněno.

52. Soud dále konstatuje, že stěžovatel byl vzat do vazby na základě obvinění z trestného činu zkrácení daně a nakonec byl odsouzen k trestu odnětí svobody v délce osmnácti měsíců. Kromě toho, přestože stěžovatel páchal tuto trestnou činnost s pomocí dalších osmi osob, nic nenásvědčuje tomu, že by byl členem zločinného spolčení. Nezdá se tedy, že by v tomto případě mělo být pro vyšetřující orgány a soudy nějak zvlášť obtížné zjistit skutkové okolnosti a míru odpovědnosti pachatelů, jak by tomu nepochybně bylo, pokud by se daný případ týkal organizovaného zločinu (viz *Malik*, cit. výše, § 49).

53. Soud konečně zdůrazňuje, že podle článku 5 odst. 3 Úmluvy jsou orgány při rozhodování o tom, zda má být určitá osoba propuštěna či nadále zadržována, povinny zvážit i jiné záruky, že se taková osoba dostaví k přelíčení. Tento článek nejen zakotvuje právo „být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn během řízení“, ale rovněž stanoví, že „propuštění může být podmíněno zárukou, že se dotyčná osoba dostaví k přelíčení“ (viz *Jarzynski proti Polsku*, č. 15479/02, 4. října 2005, § 44, a *Jabłoński proti Polsku*, č. 33492/96, § 83, 21. prosince 2000).

54. Jak Soud zjistil, v tomto případě nic nenásvědčuje tomu, že by po celou dobu trvání stěžovatelovy vazby v přípravném řízení orgány uvažovaly o využití jiných záruk jeho přítomnosti při přelíčení. Stejně tak orgány nezhodnotily možnost zajistit účast stěžovatele na hlavním líčení uložením jiných „preventivních opatření“ k zabezpečení řádného průběhu trestního řízení, která jsou v českém právním řádu výslovně upravena.

55. Soud je proto přesvědčen, že důvody, jimiž byla podložena téměř dva roky trvající stěžovatelova vazba, nelze považovat za „relevantní“ a „dostatečné“, jak požaduje článek 5 odst. 3 Úmluvy.

K porušení článku 5 odst. 3 Úmluvy proto došlo.

II. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 5 ODS. 4 ÚMLUVY

56. Stěžovatel dále uplatňuje námitky proti délce řízení před Ústavním soudem, v němž bylo rozhodováno o zákonnosti prodloužení jeho vazby. Ve svém rozhodnutí o přijatelnosti Soud dospěl k závěru, že tato část stížnosti svou podstatou spadá pod článek 5 odst. 4 Úmluvy, který zní:

„Každý, kdo byl zbaven svobody zatčením nebo jiným způsobem, má právo podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti jeho zbavení svobody a nařídil propuštění, je-li zbavení svobody nezákonné.“

A. Přijatelnost

57. Vláda argumentuje tím, že stěžovatel byl během řízení před Ústavním soudem propuštěn z vazby. Vzhledem ke skutečnosti, že se článek 5 odst. 4 Úmluvy vztahuje pouze na osoby zbavené svobody a jeho hlavním účelem je dosáhnout propuštění osoby, pokud bylo její zbavení svobody nezákonné, je vláda přesvědčena, že doba, po kterou Ústavní soud rozhodoval o stěžovatelově ústavní stížnosti po jeho propuštění, tj. po 18. květnu 1998, je neslučitelná *ratione materiae*, popř. *ratione temporis*. Vláda také poukazuje na svůj předchozí argument týkající se stěžovatelovy námitky na poli článku 5 odst. 3 Úmluvy, tj. že námitka je nepřijatelná z důvodu nedodržení šestiměsíční lhůty podle článku 35 odst. 1 Úmluvy.

58. Vláda dále poznamenává, že není nutné, aby se Soud zabýval *in abstracto* otázkou, zda řízení o ústavní stížnosti týkající stěžovatelovy žádosti o propuštění z vazby splňovalo požadavek na urychlené vydání rozhodnutí podle článku 5 odst. 4 Úmluvy v situaci, kdy stěžovatel byl před vydáním nálezu Ústavního soudu propuštěn z vazby, neboť

zanikly důvody pro její další trvání. Navíc ačkoli Ústavní soud napadené rozhodnutí krajského soudu zrušil, důvodem k tomuto jeho kroku nebyly pochybnosti o důvodech vazby, nýbrž formální chyby, kterých se krajský soud dopustil, když své rozhodnutí dostatečně neodůvodnil a způsobil tak jeho nepřezkoumatelnost. Ústavní soud každopádně souhlasil s názorem, že důvody pro ponechání stěžovatele ve vazbě existovaly.

59. Soud připomíná, že v rozsudku vyneseném ve věci *Smatana proti České republice* (č. 18642/04, 27. září 2007), ve kterém Soud zkoumal, zda byl splněn požadavek na „urychlené“ rozhodnutí obsažený v článku 5 odst. 4 Úmluvy, rozhodl, že relevantní období by mělo zahrnovat i dobu, po kterou Ústavní soud projednával ústavní stížnost (§ 123 a 125).

60. Za těchto okolností je nutno výše uvedenou námitku vlády zamítnout.

61. Vláda také poukazuje na to, že Ústavní soud dospěl k závěru o porušení Úmluvy, ačkoli šlo o porušení jiného ustanovení než článku 5 odst. 4. Stěžovateli se tedy dostalo určitého zadostiučinění, a nelze jej proto považovat za osobu poškozenou v důsledku porušení Úmluvy ve smyslu jejího článku 34. Vláda dodává, že od stěžovatelova propuštění z vazby uplynulo více než sedm a půl roku.

62. Soud znovu opakuje, že rozhodnutí či opatření ve prospěch stěžovatele v zásadě nepostačuje k tomu, aby pozbyl postavení „poškozené osoby“, pokud vnitrostátní orgány porušení Úmluvy buď výslovně, nebo konkludentně neuznaly a neposkytly za ně náhradu (viz *Amuur proti Francii*, rozsudek z 25. června 1996, Sbírka 1996-III, § 36, a *Dalban proti Rumunsku* [velký senát], č. 28114/95, § 44, ESLP 1999-VI).

63. Soud konstatuje, že v této věci Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 30. ledna 2001, jímž zrušil usnesení krajského soudu z 24. března 1997, dospěl k závěru, že důvody prodloužení stěžovatelovy vazby byly opodstatněné. Rozhodl však, že soud své rozhodnutí řádně neodůvodnil a že bylo porušeno stěžovatelovo právo na spravedlivý proces a právo na svobodu. O otázce přiznání náhrady stěžovateli však Ústavní soud nerozhodoval.

64. S ohledem na výše uvedené Soud dospěl k závěru, že se stěžovatel nadále může považovat za osobu poškozenou v důsledku porušení článku 5 odst. 4 Úmluvy. Námitku vlády o chybějícím „postavení poškozené osoby“ je proto nutno zamítnout.

65. Ve svém doplňujícím stanovisku vznesla vláda ohledně této části stížnosti námitku nevyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy. Vláda tvrdí, že stěžovatel mohl požadovat náhradu škody podle zákona č. 82/1998 Sb., v platném znění.

66. Soud připomíná, že podle judikatury orgánů Úmluvy v případech týkajících se zákonnosti zbavení svobody není žaloba na náhradu škody dodatečně podaná proti státu právním prostředkem nápravy, který by bylo nutno využít, neboť právo na přezkoumání zákonnosti zbavení svobody a právo na náhradu za zbavení svobody v rozporu s článkem 5 jsou dvě odlišná práva. Jediným právním prostředkem nápravy, na který by mohla vláda ve své námitce nevyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy poukazovat, je tedy takový stěžovateli dostupný prostředek, který by mohl vést k jeho propuštění během příslušného období (viz *Jurjevs proti Lotyšsku*, č. 70923/01, 15. června 2006, § 34, s dalšími odkazy na *Wloch proti Polsku*, č. 27785/95, § 89-93, ESLP 2000-XI). Nárok na náhradu škody podle zákona č. 82/1998 Sb., v platném znění, však takovým prostředkem není (viz *mutatis mutandis Vokurka proti České republice* (rozhodnutí o přijatelnosti), č. 40552/02, 16. října 2007, nepublikováno).

67. Ve světle výše uvedených skutečností dospěl Soud k závěru, že předběžná námitka vlády týkající se nevyčerpání právních prostředků nápravy musí být zamítnuta.

B. Odůvodněnost

68. Podle judikatury Soudu zaručuje článek 5 odst. 4 Úmluvy zatčeným osobám nebo osobám jinak zbaveným svobody nejen právo zahájit řízení, v němž mají možnost napadnout zákonnost svého zbavení svobody, ale zakotvuje také právo těchto osob, aby po zahájení takového řízení bylo urychleně vydáno soudní rozhodnutí ohledně zákonnosti zbavení svobody, kterým bude nařízeno jejich propuštění, ukáže-li se toto zbavení svobody jako nezákonné (viz *Baranowski proti Polsku* [velký senát], č. 28358/95, ESLP 2000-III). Požadavek článku 5 odst. 4 Úmluvy, aby bylo rozhodnuto „urychleně“, musí být – stejně jako je tomu v případě požadavku na rozhodnutí v „přiměřené lhůtě“ podle článku 5 odst. 3 a článku 6 odst. 1 Úmluvy – posuzován vzhledem ke všem okolnostem každého případu (viz *G. B. proti Švýcarsku*, č. 27426/95, § 33, 30. listopadu 2000).

69. V projednávané věci není sporu o tom, že stěžovatelova ústavní stížnost podaná dne 14. dubna 1997 proti usnesení krajského soudu ze dne 24. března 1997 byla přezkoumána až 30. ledna 2001, tj. až po třech letech, devíti měsících a osmnácti dnech (viz § 33 a 38 výše). Soud nepovažuje argumenty předložené vládou za natolik přesvědčivé, aby jimi bylo možno zdůvodnit tak velkou prodlevu.

70. Za těchto okolností je Soud přesvědčen, že ústavní stížnost nebyla projednána urychleně, jak to požaduje článek 5 odst. 4 Úmluvy.

71. K porušení tohoto ustanovení tedy došlo.

III. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

72. Článek 41 Úmluvy zní:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

73. Stěžovatel nevznese žádný nárok na spravedlivé zadostiučinění. Soud mu proto z tohoto titulu ničeho nepřiznává.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *prohlašuje* zbývající část stížnosti za přijatelnou;
2. *rozhoduje*, že došlo k porušení článku 5 odst. 3 Úmluvy;
3. *rozhoduje*, že došlo k porušení článku 5 odst. 4 Úmluvy.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a sděleno písemně dne 13. listopadu 2008 v souladu s článkem 77 odst. 2 a 3 jednacího řádu Soudu.

Claudia WESTERDIEK
tajemnice

Rait MARUSTE
předseda